

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Clara Et Praeclara Methodus Parandæ Eloquentiæ,
Secundùm Doctrinam & Præcepta Cypriani Soarii è
Societate Jesu, Ad Captum Et Praxim Faciliorem
Accommodata**

Worpitz, Georg

Coloniæ Agrippinæ, 1700

§. III. De partium distributione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68908](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68908)

torica est excellens, sicut autem ars bene dicendi non est rejicienda, sic nec Rhetorica. Secunda cui convenit Definitio, etiam conveniet definitum, & vicissim v.g. Petrus est animal rationale, ergo etiam est homo: est homo, ergo etiam animal rationale, vicissim lapis non est animal rationale, ergo non est homo.

§. III. De Partium Distributione.

Partium Distributio est, quæ rem aliquam in partes suas dividit & explicat; ita ut, sicut definitio rei naturam & essentiam, prout in se est, exponit, seu dicit, quid sit; ita Partium distributio manifestat, *quas partes in se habeat.* Sic terra dividitur enumerando Africam, Asiam, Europam, Americam. Sic Elementum in terram, aquam, aerem, ignem. Sic vita nostra in infantiam, pueritiam, adolescentiam, juventutem, ætatem virilem, & senectutem. Sic Metallum in aurum, argentum, plumbum, stannum &c. Sic bona, in ea, quæ sunt animi, corporis, fortunæ &c. Sic arbor in radicem, truncum, ramos, verticem. Sic domus in fundamenta &c. Hoc loco usus est Plinius Junior, cum Trajani triumphantis in urbem ingressum describit, enumerando hominum ad spectaculum concurrentium diversitatem per partes, sic enim ille. Non ætas quenquam, non valetudo, non sexus retardavit, quò minùs oculos insolito spectaculo implerent. Te parvuli noscere, ostentare juvenes, mirari senes, ægri quoque, neglecto medentium imperio, ad

con-

conspicuum tui, quasi ad salutem, sanitatem-
que prorepere: Indè ali se satis vixisse te viso,
te reperto: alii non magis esse vivendum præ-
dicabant. Fœminas etiam tunc fœcunditatis
suæ maxima voluptas subiit, cùm cernerent
cui Principi cives, cui Imperatori milites pe-
perissent. Videres referta recta, ac laborantia,
imò ne eum quidem vacantem locum, qui
nonnisi suspensum, & instabile vestigium ca-
peret, oppletas undique vias, angustumque
tramitem relictum tibi: alacrem hinc inde
oculum, ubique par gaudium, parem-
que clamorem. Tam æqualiter ab omnibus
ex adventu tuo lætitia percepta est, quàm om-
nibus venisti, quæ tamen ipsa cum ingressu tuo
crevit, ac prope in singulos gradus adaucta est.
Ex eodem loco bonum adolescentem descri-
bit Poëta:

Excubat in medio tibi pulchra modestia vultu,

Et niveus roseo regnat in ore pudor.

Simplicitas oculis Sacrà Facundiâ linguâ

Ridet in ingenuis Gratia viva genis.

Majestas humeros, placidam Clementia fron-
tem

Pura veretundus pectora Candor habet.

Præ foribus famuli, video famulæque moran-
tur,

Virtutem dominam quis neget esse domi?

Regula ad formandum argumentum à
partium distributione est hæc, ut omnes par-
tes recenseantur, & illis enumeratis affirme-
tur

tur vel negetur Totum. Ut enim sit verum omnes Rhetores fuisse in templo, debet esse verum de quolibet in particulari, quod fuerit in templo. Item ut sit verum, quod Petrus nullam habeat scientiam, non est satis quod non habeat Philosophicam, vel Juridicam, sed neque has, nec Rhetoricam, neque Grammaticam, neque aliam quamlibet scire debet. Hic tamen adverte, dum dicitur quod omnes partes enumerari debeant, intelligendum esse de præcipuis, primariis, & notabilioribus, ut est respectu domus, tectum, fundamentum, murus, &c. non autem orbiculus, aut fenestra, porta. Unde licet homini desit dens, vel digitus, domui fenestra vel porta, adhuc est totus homo, tota domus. Pro intelligentia majore dictorum.

Nota primò, etiam Genus revocari ad partium distributionem, quia dicitur hic, cum aliquod Genus seu totum in suas partes dividitur. Et ratio est, quia omne Genus est Totum. Totum enim dicitur quod habet suas partes, Genus autem habet suas partes; quia cap. 20. de genere & forma dicitur, partes quas Genus amplectitur, formæ dicuntur. Et: Forma est pars generi subjecta.

Nota secundò. Licet omne Genus sit Totum, non tamen omne totum est genus, quia ad genus, in quantum est genus, non est satis, quod habeat partes; sed illæ partes debent esse *communione sui similes*. Id est in ratione seu significatione generis convenientes, ita ut alteri etiam insit illud, quod genus in uno

fig.

significat, & sic genus de omnibus dici possit. v.g. *Justitia est virtus. Temperantia est virtus, &c.* non omne autem totum habet partes communionem sui similes, nam fundamenta non sunt domus, nec tectum est domus, nec caput est corpus, nec brachium est corpus, nec pes est corpus, licet sint pars corporis. Hinc *Virtus* in quantum est *Totum* revocatur ad partium distributionem, in quantum est *Genus*, ad locum de genere; seu clarius: *Virtus*, in quantum habet partes simpliciter revocatur ad partium distributionem; in quantum autem habet partes, non quomocunque sed *communionem sui similes*, revocatur ad locum de genere.

Nota tertio. Ut scias quandonam genus spectet ad partium distributionem, attende an omnes partes generi subjectæ enumerentur. si enim una tantum pars ponatur, & inde procedatur ad genus, tum non est partium distributio; non enim genus in suas partes, sed in unam tantum partem distribuitur: quo casu, est solum argumentum à specie, seu forma ad genus. Licet autem partes generis sæpius ornatius aut amplificationis gratiâ enumerentur (ut si probes virtutem esse amore dignam, quia *Temperantia, Justitia, Fortitudo & Prudentia est amore digna*) tunc tamen debent omnes partes generis enumerari, quando genus in ratione rotius accipitur, seu universaliter, id est in latitudine suæ significationis, quo modo se ad omnes extendit. Hoc colligi potest ex eo, si particula *collectivæ*

ctivæ : omnis, vel nullus, aptè addantur. v.g. Omnis virtus est laudabilis, calliditas nulla est ex virtutibus : tunc enim debent omnes partes enumerari. Sicut si probem omne metallum esse rarum, debent omnes metalli partes enumerari, non solum aurum vel argentum; male enim infero, aurum est rarum, ergo metallum (loquendo de omni) est rarum. Item bos est comestibilis, ergo animal est comestibile. canis enim vel serpens non est comestibilis. Aliud est si animal non sumam in ratione totius, seu secundum totalitatem (ut Philosophicè loquar) & latitudinem significationis suæ, tunc enim bene infero. Bos est comestibilis, ergo animal (intelligendo aliquod) est comestibile; canis non est comestibilis, ergo animal (loquendo de uno) non est comestibile; tunc enim in particulari, & partiali significatione accipio animal, non in totali, & hoc casu est argumentum à specie, seu forma ad genus, de quo cap. 20. agitur.

Nota IV. A Patre Causino illud Totum quod non est simul Genus, vocari totum molis, ut distinguatur à toto generis. Distributio verò primi Totius vocatur à doctis *Partitio*; posterioris autem *Distributio* dicitur *Divisio*. Potest autem eadem res referri ad utrumque totum diverso respectu. v.g. Arbor inquam tum habet radicem, truncum, ramos, verticem & totum molis; & hæc distributio dicitur *partitio*, in quantum autem habet sub se pyrum, pinum, betulam, quercum &c. erit
to:

totum generis, & hæc distributio erit divisio.

Nota V. Partes alias esse Essentiales, alias Integrales. Essentiales sunt, ex quibus aliqua res (Philosophi essentiam vocant) componitur & constituitur, ut anima & corpus, ex quibus fit homo. Integrales sunt, quæ faciunt ut res sit integra, v.g. manus, pes, &c. quarum aliquæ sunt necessariæ, ut Caput, cor, pectus, venter, quia sine illis homo non potest esse; aliæ accidentales, quæ abesse possunt à re quin pereat, ut digitus, manus, &c. Iterum à Philosophis partes dividuntur in Physicas seu naturales, & Metaphysicas. Physicæ sunt, quæ in re ipsa sunt, & in quas res naturaliter dividi potest, ut fundamenta, parietes, tectum. Metaphysicæ sunt, quando in ipsa re non sunt, nec possunt esse, sed per rationem, & intellectum nostrum fiunt; ut dum intellectus rem aliquam concipit, ac si partes haberet, v.g. dum in homine concipit animal, & rationale, tanquam res duæ essent, quæ tamen in natura, vel ipsa re non sunt divisa, & distincta. Unde collige etiam in definitione explicari partes, nempe Metaphysicas, Genus & differentiam, sed alio modo. Definitio enim explicat partes rei componendo, & conjungendo illas in unum; Partium autem distributio non conjungendo, sed separando & dividendo.

No-

Nota VI. Licet supra dictum sit in regula, debere omnes partes enumerari, potest tamen formari argumentum ab una parte ad totum v.g. non est tectum, ergo non est domus; tectum non est domus; tectum non est bonum, ergo domus non est bona. Sed requiritur 1. ut procedatur negativè, malè enim infero affirmativè; tectum est novum, ergo domus est nova. Requiritur 2. ut illud totum, sit *totum molis*, nam à toto generis malè infero v.g. Cuprum non est rarum, ergo metallum non est rarum, accipiendo metallum universaliter, seu in ratione totius, id est, intelligendo de omni metallo, si etenim de aliquo tantum intelligam, non est argumentum à parte ad totum; cum metallum in totali significatione non accipiatur, sed à specie ad genus, ut dictum est supra. Ex quibus collige ut regula supra dicta sit vera universaliter, & per omnia, intelligendum esse de toto totaliter & adæquatè sumpto, sicut dictum est de genere: dum autem dico tectum non est bonum, ergo domus non est bona; vel tectum non est, ergo domus non est: accipitur quidem totum, nempe domus; sed non totum totaliter, id est secundum omnes partes, quas habet; potest enim fundamentum esse novum, aut bonum, esto tectum non sit, quo casu de domo totaliter, & secundum omnes partes sumpta, propositio non erit. Hoc ipsum contingit dum formo argumentum à toto ad partes v.g. homo bibit, ergo pes bibit. Nam licet bene inferam, à toto ad partes argumentando, si totum totaliter accipiam, v.g. Domus est

est nova, ergo fundamentum novum, rectum novum, partes novi &c. non tamen si inferā à toto inadæquatè, & secundum unam partem accepto, ut fit in præcedenti exemplo, homo enim tantum secundum unam partem, scilicet secundum os bibit.

Nota denique Synecdochen distingui ab hoc loco Rhetorico, quia non format argumentum à parte ad totum, vel à toto ad partes, sed tantum unum ponit locò alterius, seu unū pro altero accipit; locus autem à partium distributione ducit argumentum à parte ad totum, vel à toto ad partes.

§. IV. De Etymologia.

Etymologia græcè, ab etymon, & logos, quasi rerū sermo, latinè Notatio dicitur; & est Locus, qui dat argumentum ab origine nominis; nam sicut definitio explicat, *quid sit res, per genus & differentiam*; ita Notatio explicat, *quid sit res per originem nominis*, & per hoc ab invicem distinguuntur. Undè si quæras: quid sit studiosus secundum nomen, à quo derivatur, quod est studeo, est Etymologia; si autem, quid sit, quæras, non spectato nomine, sed re ipsa erit definitio; quod sæpè necessariū est fieri; quando nimirum derivatum mutat significationem primitivi: tunc enim Etymologia est inutilis v.g. S. Barbara, sic est dicta quia fuit Barbara, vel stupor est, qui stupet, est inhumanus, ergo non est homo; hæc enim vera non sunt, quia derivata mutant significationem. Argumentū ex hoc loco sumpsit Cicero in Verrem; quem

C

ideò